

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя, Україна)
Академія економічних наук України (м. Київ, Україна)
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАН України (м. Одеса, Україна)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця, Україна)
Національний авіаційний університет (м. Київ, Україна)
Центральноукраїнський національний технічний університет
(м. Кропивницький, Україна)
Асоціація сприяння глобалізації освіти та науки SPACETIME (м. Київ, Україна)
Куявсько-Поморська Вища школа (м. Бидгощ, Польща)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Американський університет культури та освіти (м. Бейрут, Ліван)
Економічний університет (м. Варна, Болгарія)

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

матеріали

**Міжнародної науково-практичної конференції
м. Запоріжжя, 29-30 жовтня 2019 року**

Запоріжжя
2019

УДК 338.28:(004.08)
ББК 65.053.9(4Укр)
С83

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Запорізька політехніка»
(протокол № 4 від 25 листопада 2019 року)

Редакційна колегія:

Прушківський Володимир Геннадійович – доктор економічних наук, професор, перший проректор Національного університету «Запорізька політехніка»;

Чаковська Хелена – доктор економічних наук, професор, ректор Куявсько-Поморської Вищої школи;

Зайцева Валентина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, професор, директор інституту Управління та права НУ «Запорізька політехніка»;

Васильєва Олена Олексіївна – кандидат фізико-математичних наук, доцент, декан факультету Міжнародного туризму та економіки НУ «Запорізька політехніка»;

Гудзь Марина Вікторівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та митної справи НУ «Запорізька політехніка»;

Карпенко Андрій Володимирович – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та митної справи НУ «Запорізька політехніка»;

Соколов Андрій Васильович – кандидат наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри економіки та митної справи НУ «Запорізька політехніка».

Стратегічні пріоритети трансформації економіки в умовах цифровізації:
С83 матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Запоріжжя, 29–30 жовтня 2019 р. / Національний університет «Запорізька політехніка». Запоріжжя: ФОП Мокшанов В. В., 2019. 284 с.
ISBN 978-617-7520-62-6

Збірка матеріалів містить наукові доповіді учасників Міжнародної науково-практичної конференції про основні сучасні тенденції та актуальні проблеми економіки в умовах глобалізації, стратегічні пріоритети трансформації економіки в умовах цифровізації.

Призначено для науковців, державних службовців, викладачів, практиків, аспірантів, студентів.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст матеріалів, що опубліковані у збірці. Всі вони надані в авторській редакції та виражають персональну позицію учасників конференції.

УДК 338.28:(004.08)
ББК 65.053.9(4Укр)

© Автори, 2019
ISBN 978-617-7520-62-6

© Національний університет «Запорізька політехніка», 2019

ЗМІСТ

Атаманчук З.А. Цифрові трансформації у міжнародному туризмі як чинник економічного розвитку держав	8
Ахновська І.О. Аналіз альтернативних підходів до визначення сутності людського капіталу	12
Bazeli Beata, Ksobiech Weronika, Gudz Petro Natura, pojawienie się i rozwój elektronicznego pieniądza	14
Безгін К.С. Трансформація інноваційного процесу в умовах цифровізації економіки	18
Безпалько О. М. Партиципативна модель управління розвитком об'єднаних територіальних громад	22
Безхлібна А.П., Гурова Д.Д. Роль державної політики у забезпеченні регіональної конкурентоспроможності	25
Белікова М.В., Булатов С.В. Особливості музейного менеджменту України	27
Біленко О.В. Комерційна діяльність в умовах цифрової економіки	31
Біленко О.В., Поліщук С.С. Кадрова політика з використанням сучасних інформаційних технологій	34
Болгов В.Є., Марків Г.О. Розвиток інноваційної інфраструктури в Донецькому регіоні	37
Болгов В.Є., Тарапата С.О. Аналіз інноваційного розвитку економіки України	41
Бондаренко Д.С., Цвілий С.М. Розробка маркетингових інструментів в системі антикризового управління підприємством	45
Буркіна Н.В. Особливості використання Big data в умовах цифрової економіки	48
Буркіна Н.В., Донюк О.А. Smart-city в Україні: особливості та проблематика	52
Бут Т.В., Делі О.В. Розвиток релігійного туризму	56
Василичев Д.В. Прогнозування розвитку української ІТ-індустрії в умовах цифровізації	58
Василичев Д.В., Синиця В.С. Електронна торгівля в українському бізнес-просторі	62
Васильєва О.О. Децентралізація як чинник розвитку трудового потенціалу аграрної сфери	65

Васильєва О.О., Черненко В.В.	
Охорона здоров'я населення як один із чинників впливу на формування трудового потенціалу аграрної сфери	68
Вронська С.О.	
Місце університету в інформаційній економіці	71
Гевлич Л.Л., Журжа А.С.	
Транспортна задача в управлінні розрахунками із постачальниками та покупцями	73
Гіль Л.А., Завоюра К.В.	
Проблеми психології управління в сучасній організації	76
Гладкова А.О.	
Фактори впливу зовнішнього середовища на підприємство при стратегічному розвитку	79
Гнибіденко О.М.	
Актуальні проблеми зайнятості населення та сучасний стан ринку праці України	82
Горбань С.Ф.	
Тенденції розвитку ринку праці в Україні	85
Горбань С.Ф., Поліщук С.С.	
Управління адаптацією в організації	89
Gudz Petro, Czakowski Dariusz, Kędzierska Magdalena	
Formy i warunki aktywizacji biznesu działalności w rolnictwie w gminie białostawie	93
Дороніна О.А., Бернадська Ю.О., Федорченко О.Г.	
Трудовий потенціал регіонів як об'єкт соціально-економічного управління	97
Дороніна О.А., Вигонюк А.В.	
Стратегічні пріоритети управління якістю спеціалізованої медичної допомоги в Україні	101
Дубель М.В.	
Зміни в структурі світової економіки під впливом цифровізації	104
Жилко О.В., Прусс В.Л.	
Проблема плинності кадрів в індустрії гостинності	108
Журавльова С.М., Каптюх Т.В.	
Стратегії діяльності підприємств готельного господарства в умовах глобалізації економіки	111
Zgoliński Ihor, Gęsicka Agata,	
Etatyzm w polityce gospodarczej państwa	114
Зайцева В.М., Бут Т.В.	
Сучасний стан розвитку внутрішнього туризму в Україні	118
Калінічук Н. С.	
Молокопереробна промисловість України: проблеми та перспективи розвитку	122

Карпенко А.В., Будицька Ю.О. Визначальна роль інноваційного потенціалу в сучасному глобалізованому світі.....	124
Карпенко А.В., Засоріна Г.В. Працевлаштування молоді в умовах цифрової економіки	127
Карпенко Н.М. Підходи до оцінки корпоративної соціальної відповідальності	129
Карпенко Н.М., Рябінін С.А. Коворкінгові центри як елементи інноваційної інфраструктури	133
Кленін О.В. Краудсорсинг як технологія управління інтелектуальними ресурсами	135
Климова І.Г., Брутман А.Б. Управління персоналом в умовах цифровізації готельного бізнесу	139
Коваленко М.О. Системний підхід як основа управління в митних органах	143
Коваленко М.О., Чепінога С.С. Особливості митної справи як об'єкта управління	146
Козловський С.В., Ломакін О.Ю. Парадигма мотивування персоналу та його роль за сучасних економічних умов	149
Козловський С.В., Мисник Я.Є. Підвищення ефективності управління оборотними коштами підприємства	154
Козловський С.В., Танасієнко О.І. Парадигма соціального підприємництва	157
Кригульська Т.Б. Економічні та соціальні переваги цифровізації економічних процесів	162
Кукліна Т.С., Віндюк А.В. Національні тенденції розвитку підприємств ресторанного господарства	164
Левченко А.О., Горпинченко О.В. Актуальні аспекти реалізації концепції навчання впродовж життя в умовах цифровізації економіки	167
Левченко О.М., Царенко І.О. Управління конкурентоспроможністю вищої освіти в умовах знаннєвої економіки	171
Levchenko O.M., Haidura N.M. Regulation mechanism of innovative development of research sector of the higher education system in Ukraine	174
Малаховський Ю.В., Кансо Алі Ахмед Теоретичні основи формування соціального капіталу національної економіки	179
Мамотенко Д.Ю., Зацепіна Н.О. Державний борг України: причини виникнення та шляхи його скорочення	183
Маслов Д.А., Цвілій С.М. Вдосконалення системи маркетингу на підприємстві готельно-ресторанного бізнесу	187

Nalbandian M.A.	
Business digitalization: problems of small and medium enterprises	190
Никоненко С.В., Гресь-Євреїнова С.В.	
Ефективні прийоми проведення співбесід у туристичному офісі	192
Онищенко О.А., Козюк О.В.	
Дослідження впливу інновацій на розвиток підприємства	194
Паршин Ю.І.	
Аналіз та оцінка трансформації економічної системи національного господарства	196
Паршина О.А.	
Аналітичний інструментарій обґрунтування рішень з конкурентно-спроможності підприємства	199
Пінсон Бенітес Х.М.	
Особливості формування цифрової економіки та електронного бізнесу	201
Плинокос Д.Д., Котюк А.О.	
Особливості здійснення експорту послуг в Україні	204
Плинокос Д.Д., Кривохлябова О.В.	
Розвиток університетів в нових соціально-економічних умовах	207
Поліщук О.Т., Шаргородська І.Г.	
Інвентаризація у вітчизняній та міжнародній контрольній практиці	209
Пуліна Т.В., Мірошніченко В.О.	
Розробка стратегії управління іміджем ЗВО	212
Пуліна Т. В., Сичов М. О.	
Управління персоналом науково-дослідницького підприємства	215
Пуліна Т.В., Чепур Г.Л.	
Стратегічне управління персоналом металургійного підприємства	217
Sass Roman, Kamińska Patrycja, Gudź Marina	
Praktyczne aspekty oceny efektywności systemów zarządzania jakością w przedsiębiorstwie branży spożywczej	219
Сепета В.В.	
Управління трудовим потенціалом металургійних підприємств в сучасних умовах	223
Соколов А.В.	
Розвиток електронного бізнесу та електронної комерції	227
Соколов А.В., Дубріков С.Е.	
Міжнародні митні конвенції	230
Сочинська-Сибирцева І.М.	
Науково-інноваційні чинники розвитку потенціалу національної економіки	234
Сторожук О.В., Заярнюк О.В.	
Потенційні ризики та можливості цифрової економіки	238
Прушківська Е. В., Ткачук А. М.	
Трансформація потреб у робочій силі в умовах діджиталізації	240
Ушенко Н.В., Максименко Ж.В.	
Фактори формування та розвитку інтелектуального капіталу в Україні	242

Ушенко Н.В., Школенко О.Б.	
Особливості функціонування бізнес-асоціацій як основного елемента підтримки малих і середніх підприємницьких структур	246
Федина В.В., Приходько А. С., Табахарник О.Я.	
Розвиток електронного бізнесу у сфері страхових послуг	249
Фещенко І.О.	
Застосування сучасних інструментів у навчанні персоналу підприємства ...	252
Цвілий С.М., Гончаров Є.В.	
Підвищення конкурентного статусу підприємств туристичного бізнесу за рахунок розробки стратегії	254
Цвілий С.М., Корнієнко О.М.	
Розробка стратегії диверсифікації діяльності Вітчизняних підприємницьких структур	257
Цвілий С.М., Ненашева А.А.	
Розробка і впровадження системи управління якістю відповідно до міжнародного стандарту серії ISO 9001 у вищому навчальному закладі	262
Чумак О. В.	
Особливості цифровізації національного сільського господарства	265
Чумак М.В., Цвилый С.Н.	
Формирование концепции маркетинговых отношений предприятия сферы услуг	268
Шаульська Л. В., Томчук О. В.	
Роль людського потенціалу в економіці міста	271
Шелеметьєва Т.В.	
Туристичний інформаційний центр як ефективний інструмент управління розвитком туризму в Україні	275
Якимова Н.С., Кобідзе Н.Н.	
Особливості взаємодії ринку праці та ринку освітніх послуг в новій економіці	279

*Шаульська Л. В.,
доктор економічних наук, професор,
Томчук О. В.,
кандидат економічних наук, доцент,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
м. Вінниця, Україна*

РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ В ЕКОНОМІЦІ МІСТА

Сучасні соціально-економічні процеси, що відбуваються у країні на різних рівнях управління, викликають необхідність по-новому сприймати роль і вплив людського потенціалу на розвиток міста.

Продуктивна потужність міста в першу чергу залежить від ступеню розвитку людського потенціалу, який є найбільш цінним його ресурсом, що впливає на поступальний розвиток економіки та його конкурентоспроможність.

Людський потенціал не лише визначає можливості міста бути забезпеченим творчими, кваліфікованими кадрами в майбутньому, але й впливає на можливості розширеного суспільного відтворення в його демографічних, економіко-соціальних та духовних аспектах. У сучасних умовах успішність розвитку економіки міста визначається здатністю до генерації інновацій перетворень, зростанням ролі людини в відтворювальних процесах. Це висуває на перший план проблему формування людського потенціалу та виявлення пріоритетних напрямків його розвитку. Актуальним в теоретичному та практичному плані є поглиблення розуміння тих тенденцій, закономірностей і факторів, що визначають стан, рівень та перспективу якісної динаміки розвитку людського потенціалу в складних сучасних умовах, а також наукове обґрунтування шляхів та ефективних механізмів забезпечення його реалізації.

Дефініція «людський потенціал» є досить складною економічною категорією, і усе частіше використовується як вітчизняними, так і іноземними вченими. Категорія «людський капітал» є похідною від дефініцій: «робоча сила», «трудові ресурси», «трудовий потенціал», «людський потенціал». Людський капітал у загальному вигляді доцільно розглядати як сукупність належних працівникові природних здібностей (здоров'я, творчої схильності тощо), а також самостійно нагромаджених (набутих у результаті життєвого досвіду) та розвинутих ним унаслідок інвестування в освіту, професійну підготовку та оздоровлення.

Проблеми розвитку людського потенціалу розглянуто в працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як О. Амоша, С. Бандура, Г. Башнянин, Г. Беккер, Д. Богиня, В. Брич, Е. Брукинг, В. Геєць, О. Грішнова, О. Данилішин, М. Долішній, Л. Ємельяненко, С. Злупко, А. Колот, Є. Лібанова, І. Малий, І. Михасюк, І. Мойсеєнко, В. Приймак, У. Садова, О. Стефанишин, А. Чухно, В. Щетинін та ін.

Людський потенціал набуває значення одного із головного та визначального чинника соціально-економічного розвитку міста. Людський потенціал є найширшою соціально-економічною категорією, що характеризує

участь людини в суспільних процесах, тому виокремлення саме його ролі спроможне до комплексного визначення принципів людського розвитку та політики в цьому напрямі (рис. 1).

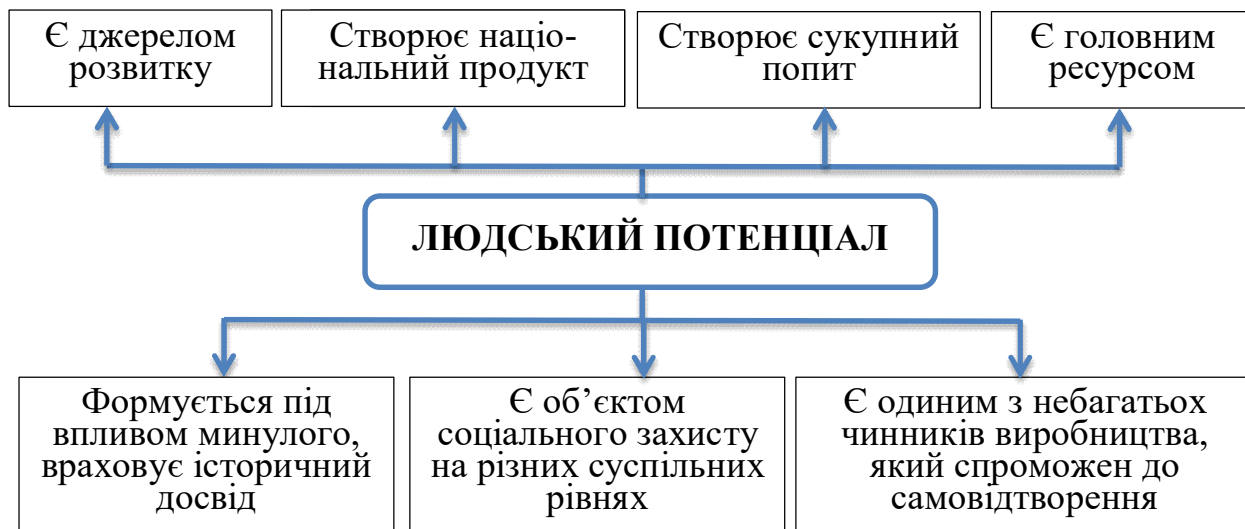

Рис. 1. Місце людського потенціалу в системі соціально-економічного розвитку міста

На наш погляд, взаємозв'язки, що представлені на рис. 2, характеризують рівень наукової абстракції та квантифікацію понять. Первісно, ядром усіх категорій є робоча сила, як наукова абстракція здатності працівника приймати участь у суспільній праці. Кількісна визначеність інших категорій дозволяє мати уяву про обсяг ресурсів праці, якими володіє суспільство. Так, людський капітал може бути визначеним через його вартісну оцінку, трудовий потенціал – через обсяг потенційного робочого часу, яким володіє суспільство, підприємство, працівник, а потенціал людини (людський потенціал) – індексом розвитку людського потенціалу.

Отже, категорія «людський потенціал» характеризує відносини стосовно його самореалізації як у трудовому процесі, так і за його межами. Якщо трудовий потенціал на індивідуальному рівні відповідає робочій силі, то людський потенціал – особистості. Відмінність трудового та людського потенціалів виступає в явному вигляді при розгляді питання про їх реалізацію. Сфера реалізації трудового потенціалу обмежена виробництвом матеріальних і нематеріальних благ та послуг, тобто трудовою діяльністю.

На відміну від трудового людський потенціал реалізується в різноманітних видах діяльності, пов'язаних не тільки з працею, але і з проведенням дозвілля, з міжособистими відносинами, а також у сфері споживання. У економічній теорії людський потенціал підлягає розгляду не у всьому різноманітті його характеристик, а лише в той мірі, в якій його розвиток і реалізація визначають соціальну та економічну ефективність відтворювальних процесів.

Людський потенціал (ЛП)			
Людський капітал (ЛК)			
Трудовий потенціал (ТП)			
Трудові ресурси (ТР)			
наукова абстракція здатності працівника приймати участь у суспільній праці	сукупність властивостей, які накопичені системою в процесі її становлення й які обумовлюють її здатність до функціонування та розвитку	сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичення людьми певного запасу здоров'я, знань, навиків, здібностей, мотивацій, що цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері суспільного виробництва, сприяє зростанню продуктивності праці й завдяки цьому впливає на зростання доходів (заробітків) його власника	характеризує новий ступінь у розвитку людини, коли поряд із виробничими можливостями людини дедалі зростаючу роль відіграють інтелектуальні, соціальні, психологічні та культурні якості, тобто людські риси

Рис. 2. Співвідношення понять «трудові ресурси», «трудовий потенціал», «людський капітал», «людський потенціал» в системі соціально-економічного розвитку міста

У сучасних економічних дослідженнях методологічною базою аналізу процесів відтворення людського потенціалу найбільш часто виступає теорія людського капіталу [1-6], основи якої були закладені ще в 18-19 ст. в роботах класиків англійської політичної економії. Вони вважали населення країни як невід'ємний елемент національного багатства.

Людський капітал – це одна з форм прояву людського потенціалу. Реалізація людського капіталу стає можливою за умов відсутності високого рівня циклічного безробіття.

Складовою людського потенціалу є трудовий потенціал, саме від нього залежать і такі параметри, як темпи науково-технічного прогресу, організація і культура праці, її продуктивність.

Людський потенціал економіки можна характеризувати як накопичений населенням запас фізичного і морального здоров'я, загальнокультурної та професійної компетентності, творчої, підприємницької та громадянської активності, що реалізуються в різноманітних сферах діяльності, а також у структурі потреб. Н. Римашевська зазначає, що людський потенціал – не обсяги виробництва і відповідний рівень доходу, а можливості людського вибору, які розширюються. Людський потенціал – це сукупні можливості суспільства і

держави, які визначають могутність країни вчора, сьогодні й завтра. На макрорівні людський потенціал є складною соціально-економічною системою, на нього впливає низка факторів і заходів, тому його стан характеризується сукупністю показників, які доповнюють один одного: життєвий потенціал населення; інвестування у формування та нагромадження людського потенціалу; науковий потенціал суспільства; потенціал зайнятості; освітній потенціал; потенціал здоров'я; культурний потенціал [7; 8].

Отже, людський потенціал – це сукупні можливості окремої людини або населення країни, регіону, іншої спільноти до економічної, соціальної діяльності та до власного розвитку. Поняття людського потенціалу охоплює такі властивості людини, як потреби та інтереси, рівень життя, рівень здоров'я, загальні та професійні знання, кваліфікацію, мотивацію діяльності, ставлення до праці, ініціативність та підприємливість, способи поведінки. Методологічною базою аналізу процесів відтворення людського потенціалу найбільш часто виступає теорія людського капіталу, яка концентрується навколо розвитку людини, орієнтованого на потреби суспільного виробництва, досліджує вдосконалення людини як фактора виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беккер Г. Человеческое поведение: экономический подход. Избранные труды по экономической теории: пер. с англ. Е. Батраковой, Р. Капелюшниковой, О. Шибалкина и др.; сост. научн. ред, послесл. Р. И. Капелюшиков, предисл. Н.И. Левина. М.: ГУ-ВШЭ, 2003. 672 с.
2. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал; [пер. с англ. Н. Мишкова]; под ред. Л.Н. Ковалик. СПб: Питер, 2001. 288 с.
3. Грішнова О. А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійній підготовці. К.: Знання, 2001. 254 с.
4. Климко С. Г., Пригода В. М., Сизоненко В. О. Людський капітал: світовий досвід і Україна. К.: Основи, 2006. 224 с.
5. Климов С. М. Интеллектуальные ресурсы общества: монография. СПб.: ИВЭСЭП, Знание, 2002. 199 с.
6. Щетинин В. Человеческий капитал и неоднозначность его трактовки // Мир. экон. и межд. отн. 2001. № 12. С. 24-37.
7. Римашевская Н. М. Качество человеческого капитала в России. М.: Межд. Фонд Н. Д. Кондратьева, 2009. С. 100-102.
8. Римашевская Н. Человеческий потенциал России и проблемы «сбережения населения». *Российский экономический журнал*. 2004. № 9–10. С. 22–40.
9. Гузенко Г. М. Людський потенціал: сутність та пріоритетні напрямки розвитку в Україні: URL: znrkhnpu_eko_2010_10_8.pdf.